

Nr 57

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till inrättande av ett organ för främjande av import från u-länderna; given den 8 mars 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslå riksdagen, att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att ett organ inrättas för att främja import till Sverige från u-länderna och därigenom bidra till dessa länders utveckling. Verksamheten föreslås bli finansierad med biståndsmedel.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 8 mars 1974.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, FELDT, SIGURDSEN, GUSTAFSSON, ZACHRISSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Feldt, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om inrättande av ett *organ för främjande av import från u-länderna* och anför.

Inledning

En ökad utrikeshandel är av vital betydelse för u-ländernas ekonomiska och sociala utveckling. Om deras växande behov av utländsk valuta för import, skuldbetalningar m. m. skall kunna tillgodoses måste exportintäkterna expandera kraftigt.

En positiv utveckling av u-ländernas export hämmas allvarligt av brister i marknadsföringen. Exportfrämjande bistånd syftar till att stödja deras egna strävanden att bygga upp sin marknadsföringskapacitet.

Trots att olika internationella organ och enskilda stater lämnar u-länderna ett icke obetydligt exportfrämjande bistånd bedöms detta av u-länderna själva inte vara tillräckligt. Man har bl. a. i FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD) föreslagit, att industriländerna skulle upprätta nationella organ med uppgift att underlätta import från u-länder.

Med anledning av en rekommendation av Nordiska Rådet har de nordiska regeringarna gemensamt utrett frågan om information till u-länderna om den nordiska marknaden (Nordisk utredningsserie 6/71). Utredningen kom efter en genomgång av det exportfrämjande biståndet, internationellt och nordiskt, fram till att detta främst omfattat olika former av stödåtgärder i u-länderna och att starka skäl talar för en komplettering avseende praktisk kommersiell vägledning på den nordiska marknaden. Utredningen fann att nationella organ skulle vara mest ändamålsenliga för en sådan vägledning.

Frågan har därefter för svensk del utretts inom handelsdepartementet. Utredningen har presenterats i en promemoria (Ds H 1973:5) angående inrättande av ett organ för främjande av importen till Sverige från u-länderna. Yttrande över promemorian har efter remiss avgetts av styrelsen för internationell utveckling (SIDA), statskontoret, generaltullstyrelsen, riksrevisionsverket, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, Kooperativa förbundet (KF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Lantbrukarnas riksförbund, Svenska bankföreningen och Sveriges indu-

striförbund, Svenska handelskammarförbundet, Sveriges grossistförbund, Sveriges handelsagents förbund och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Departementspromemorian

Behovet av ett organ för att stödja u-ländernas exportansträngningar på den svenska marknaden.

Promemorian återger inledningsvis den förut nämnda nordiska utredningens beskrivning av bristerna i u-ländernas exportmarknadsföring. Man har inom näringslivet funnit att u-landsexportörer ofta har svårigheter att uppfylla de krav som en utvecklad marknad ställer på kvalitet, utförande, standard etc. U-länderna har inte till fullo kunnat anpassa sina produkter till köparens och konsumenters behov. Därtill har kommit brister i förmågan att fullgöra leveransåtaganden. U-länderna saknar dessutom ofta kännedom om förefintliga exportmöjligheter. Allmän information om utvecklingsmöjligheterna på olika varuområden har inte trängt igenom hos tillverkarna i u-länderna. Många u-länder förfogar inte över handelsrepresentationssystem. Bristen på kvalificerad exportpersonal och exportinstitutioner är ett hinder för en uppbyggnad på sikt av exporten. Svårigheterna ökas genom de alltmer sofistikerade marknadsföringsmetoderna på industrilandsmarknaderna. Marknadsundersökningar som är nödvändiga för att stödja den mer allmänna information som finns är kostnadskrävande och komplicerade att genomföra. U-länderna har ofta problem med att etablera marknadsföringskanaler på nya exportmarknader. I allmänhet bemästrar u-länderna inte de rent marknadsfrämjande instrumenten i form av annonsering och ett rationellt uppträdande på handelsmässor och utställningar.

Promemorian ger därefter en översikt av hittills vidtagna åtgärder för att bistå u-länderna i deras exportansträngningar. UNCTAD/GATT:s International Trade Centre (ITC) i Genève är det viktigaste organet för praktiska åtgärder för att främja avsättningen av u-landsvaror. Dess verksamhet har främst omfattat information om avsättningsmöjligheterna för olika u-landsprodukter och om marknadsföringsteknik. För detta ändamål har ITC företagit marknadsundersökningar, publicerat handböcker och bistått med experthjälp och rådgivning i konkreta exportproblem. ITC har vidare lämnat teknisk hjälp vid uppbyggnad av institutioner för exportfrämjande ändamål och utbildat personal i exportteknik och för exportfrämjande uppgifter.

Som ett naturligt led i FAO:s biståndsverksamhet på jordbruks- och skogsområdet ingår experthjälp för att förbättra marknadsföringen och man har då särskilt inriktat sig på att biträda u-länderna vid genomförandet av standardiserade normer beträffande kvalitet och förpackning. I UNIDO:s verksamhet har även uppmärksamhets vikten av att främja uppbyggnad av sådana industrier vilkas produkter lämpar sig för export. Standardisering och kvalitetskontroll liksom upprättande av institutioner

för detta ändamål ingår i UNIDO:s tekniska bistånd. Även FN:s regionala ekonomiska kommissioner har exportfrämjande bistånd på sina program.

Av olika industriländers åtgärder på det nationella planet tar promemorian först upp vad som genomförts av Nederländerna. Ett särskilt institut för att främja importen från u-länder är där sedan några år i verksamhet. Institutet, som sorterar under ministern för utvecklingssamarbete, svarar för de officiella kontakterna med ITC och är exekutivt organ för de ITC-projekt som Nederländerna stödjer. De kommersiella förfrågningarna som kommer in till institutet från u-landsexportörer har vuxit i antal mycket snabbt och närmar sig 5 000 per år. Administrationskostnaderna för institutet ingår i utrikesdepartementets allmänna budget, men man har också ett särskilt anslag för projekt som uppgår till ca 2,5 miljoner holländska floriner. Dessa projektmedel används främst för att finansiera olika ITC-projekt.

I Norge tillsatte regeringen 1972 en kommitté för att utreda frågan om att etablera ett organ för praktisk kommersiell vägledning till u-länderna vid export till Norge. Utredningen har ännu ej avslutat sitt arbete.

I Västtyskland deltar både statliga myndigheter och näringslivsorganisationer i arbetet på att främja importen från u-länderna: tyska grossistförbundet, det statliga Bundesstelle für Aussenhandelsinformation samt näringslivets organ Deutsche Industri- und Handelstag. Mellan organen förekommer ingen formell arbetsfördelning. Utöver sedvanlig förmedlingsverksamhet lämnar grossistförbundet bistånd till u-länders mässdeltagande och arrangerar produktkonferenser. Kostnaden för publicering av inkommande förfrågningar bestrids huvudsakligen genom anslag från statliga biståndsmedel. Bundesstelle für Aussenhandelsinformation har egen utlandsrepresentation i ca 100 länder. Genom denna lämnas råd och upplysningar om den västtyska marknaden och analyser utarbetas av u-länders leveransmöjligheter. Deutsche Industri- und Handelstag stödjer sig på den omfattande organisationen av tyska handelskamrar i utlandet. Anbud förmedlas till industri- och handelskamrarnas medlemmar.

I Australien avser man inom Department of Overseas Trade inrätta en liten enhet som skall besvara handelsförfrågningar och verka i handelsfrämjande syfte. Enheten kommer främst att ha till uppgift att hjälpa u-länder, framför allt i Sydostasien, till rätta i deras försäljningsansträngningar i Australien.

I promemorian påpekas att de svenska insatserna i fråga om exportfrämjande bistånd har ökat kraftigt, från 0,3 miljoner kronor budgetåret 1967/68 till ca 13 miljoner kronor budgetåret 1973/74. Huvudparten av detta bistånd har av SIDA kanaliserats via ITC. De pågående insatserna avser huvudsakligen s. k. paketprogram i Tanzania, Afghanistan, Tunisien, Indien, Sri Lanka och Cuba. Programmen innebär att flera exportfrämjande insatser sätts in samtidigt för att främja u-landets export: målinriktad utbildning, marknadsstudier, produktutveckling, experthjälp med exportplanering och rådgivning i olika marknadsföringsfrågor, uppbyggnad av institutionella exportorgan, deltagande

i utländska varumässor m. m.

För att få information om marknadsförhållanden, säljmöjligheter, importtullsatser, affärsförbindelser osv. i Sverige vänder sig f. n. ett stort antal u-länder direkt till privata organisationer och affärsbanker. Sådana förfrågningar kommer övervägande från privata u-landsexportörer men även från myndigheter och organisationer.

Promemorian innehåller en översikt över förfrågningarnas behandling. Därav framgår, att Sveriges grossistförbund årligen besvarar mellan 2 500 och 3 000 brevförfrågningar om export från utlandet till Sverige. Ungefär 60 procent av dessa beräknas komma från u-länder. Dessutom har man varit olika u-landsambassader behjälplig i olika handelsärenden och med mindre utredningar. Mera omfattande utredningar om några u-länders avsättningsmöjligheter i Sverige har genomförts, exempelvis i samband med vissa biståndsprojekt och på uppdrag av svenska myndigheter.

Till de svenska handelskamrarna kommer ett betydande antal förfrågningar in från u-landsexportörer om marknadsupplysningar och kontakter med svenska köpare. Stockholms handelskammare tar t. ex. årligen emot 2 000- 3 000 sådana förfrågningar. Dessa publiceras gemensamt av handelskamrarna och når härigenom ca 8 000 svenska företag. Kamrarna har inte resurser för något mer omfattande individuellt arbete på de enskilda förfrågningarna.

Sveriges handelsagents förbund får årligen omkring 1 500 förfrågningar per post från utländska företag som önskar agenturförbindelser samt informationer om marknadsförhållanden i Sverige. Härtill kommer ett inte obetydligt antal förfrågningar vid personliga besök av enskilda resande och delegationer. En väsentlig del av dessa förfrågningar härrör från u-länder och avser i dessa fall främst export av konsumtionsvaror, särskilt teko-produkter. Förbundet har endast resurser att besvara enklare förfrågningar. Om mer omfattande undersökningar krävs hänvisas vederbörande till lämpligt konsultföretag.

Från u-länderna har i flera sammanhang framförts önskemålet att industriländerna skulle upprätta kontaktpunkter till vilka u-landsexportörer kan vända sig för att få stöd i sina försäljningsansträngningar. Promemorian hänvisar till den år 1972 vid UNCTAD III antagna resolutionen 75(III), i vilken industriländerna uppmanades "vidta åtgärder för att främja u-ländernas export genom tekniskt och finansiellt bistånd" samt "överväga åtgärder för att underlätta exporten från u-länder med lämpliga medel såsom, där det är lämpligt, upprättande av nationella centra i i-länderna för främjande av import från u-länderna eller andra importunderlättande åtgärder".

Promemorian fäster vidare uppmärksamheten på ITC:s uttalade avsikt att i största möjliga utsträckning lägga över behandlingen av förfrågningar om enskilda i-länders marknader på kontaktorgan i dessa länder. Man anser inom ITC att nationella importfrämjande organ i industriländerna utgör naturliga komplement till den egna verksamheten och värdefulla replipunkter för ITC:s kontakter med i-landsmarknaderna.

I promemorian konstateras att när det gäller konkreta kommersiella

exportfrämjande åtgärder, såsom marknadsinformation, stöd i fråga om marknadsföring och skapande av kontakter med köpare av u-landsprodukter, föreligger ett starkt tryck från u-länderna om större insatser av i-länderna, samtidigt som ITC strävar efter att i möjlig mån lägga över dessa ärenden i vad gäller enskilda marknader på nationella institutioner. Tiden synes sålunda enligt promemorian mogen för att snarast inrätta ett organ för främjande av importen från u-länder.

Arbetsuppgifterna

Promemorian formulerar det allmänna målet för ett svenskt u-lands-importfrämjande organ på följande sätt:

”I syfte att öka u-ländernas exportintäkter och bidra till deras utveckling skall organet aktivt främja exporten från dessa länder till Sverige genom att bistå dem med informationer och handledning om de kommersiella avsättningsmöjligheterna och marknadsförhållandena i Sverige samt med förmedling av kontakter med den svenska marknaden och med svenska företag.”

Till denna allmänna målformulering fogas i promemorian följande kommentarer. Målet att *bidra till u-ländernas utveckling* avser att framhålla att organet, som finansieras av biståndsmedel, skall vara ett serviceorgan för att tillmötesgå u-ländernas behov. Även om ett nära och förtroendefullt samarbete med importhandeln och dess organisationer är en viktig förutsättning för ett framgångsrikt arbete har organet inte till uppgift att betjäna svenska kommersiella intressen. I målet ingår att man bl. a. skall ägna särskild uppmärksamhet åt produkter som främjar den industriella utvecklingen och diversifieringen av produktionen i u-länderna.

Målet att *aktivt främja exporten* från u-länderna avser att organet självt skall kunna ta initiativ till marknadsundersökningar för produkter eller produktgrupper som bör kunna importeras från ett u-land. Vidare innebär detta delmål att organet skall aktivt medverka och biträda u-länderna i deras allmänna marknadsföring på den svenska marknaden. Organet bör hålla nära kontakt med myndigheter och näringslivsorganisationer och verka för att intresset för import från u-länder stimuleras.

Målet att *bistå dem med information och handledning* markerar att enbart information många gånger kan vara otillräckligt. För att bli praktiskt utnyttjad måste den anpassas efter mottagarens ekonomiska resurser och kunskaper och kompletteras med aktiv handledning.

Genom denna aktivitet kan organet även bli involverat i enskilda affärsförhandlingar. Härvid måste dock för båda parter klargöras att organet endast fungerar som förmedlare och rådgivare och inte tar på sig något juridiskt ansvar för de avtal eller avslut som kan komma till stånd. Reklamationer och tvister måste lösas av parterna själva utan organets medverkan.

Informationen om de *kommersiella avsättningsmöjligheterna* för en produkt gäller köparens och konsumenters önskemål och krav i fråga om

kvalitet och prestanda, utförande, smak, standard etc., liksom marknadens storlek och konkurrensförhållandena. Organet torde endast undantagsvis kunna företa fullständiga analyser av dessa frågor. I regel torde informationerna få inskränka sig till enkla och mera översiktliga data eller deluppgifter.

Uppgiften att *bistå med informationer om marknadsförhållandena* avser främst problem som sedan avsättningsmöjligheterna klarlagts sammanhänger med själva importen och försäljningsstrategin.

Uppgiften att *förmedla kontakter med den svenska marknaden* omfattar bl. a. att göra upp program och ta hand om besöksdelegationer från ITC, att hjälpa besökande enskilda affärsmän till rätta och lämna bistånd vid genomförandet av större marknadsföringsaktioner, t. ex. i samband med mässor och utställningar.

När det gäller målet att *förmedla kontakter med svenska företag* betonas promemorian att detta bör ske i nära samarbete med de enskilda näringslivsorganisationerna, främst grossistförbundet, handelskamrarna och Sveriges handelsagenters förbund samt affärsbankerna. Det kan inte vara en uppgift för det nya organet att ta över den kontaktverksamhet som sedan gammalt utövas av dessa organisationer. Redan den stora mängden av förfrågningar lägger hinder i vägen. Ett viktigare skäl är dock att näringslivsorganisationerna och bankerna har inarbetade rutiner för att ta hand om dessa förfrågningar samt att de har ett sedan gammalt etablerat samarbete såväl sinsemellan som med de enskilda importföretagen och agenterna, vilket ofta går utöver den egna medlemskretsen. Detta gör att en medverkan från deras sida i kontaktförmedlingen även framdeles är ofrånkomlig och önskvärd. Det nya organet bör därför nära samarbeta med organisationerna och bankerna och utnyttja deras sakkunskap och service. Det nya organet bör emellertid dessutom överväga hur och i vilken utsträckning den stora mängden förfrågningar från u-länder skall kunna ägnas en mera ingående individuell behandling än som hittills i regel varit möjlig.

Organet bör vid kontaktförmedlingen vara oförhindrat att utnyttja alla möjliga kanaler. Med näringslivsorganisationerna synes överenskomelse böra träffas att ägna vissa av organet utvalda förfrågningar särskild uppmärksamhet. En sådan överenskommelse kan också innebära, att organisationerna förbinder sig att delge organet alla förfrågningar som emanerar från u-länder för att ge organet tillfälle vidta de kompletterande åtgärder som kan befinnas lämpliga.

Förhållande till SIDA, näringslivsorganisationer m. fl.

Gränsdragningen mellan de nya organets verksamhet och SIDA:s exportfrämjande bistånd bör inte bereda några svårigheter. Det nya organet skall, framhåller promemorian, ägna sig åt att stödja u-länderna i fråga om deras ansträngningar att finna avsättning för sina exportprodukter på den svenska marknaden. SIDA:s uppgift på det exportfrämjande området blir att i övrigt bistå u-länderna med det stöd som kan bli

aktuellt att lämna från svensk sida. Detta torde framför allt komma att inrikta sig på att genom insatser ute på fältet höja programländernas allmänna exporttekniska kunnande och förutsättningar att tillverka och avsätta produkter på export.

Beträffande förhållandet till de näringslivsorganisationer som ger u-länderna informationer om den svenska marknaden och förmedlar affärsförbindelser understryker promemorian, att det nya organet inte skall överta den verksamheten utan i stället komplettera och fördjupa den. Genom de statliga medel, som på detta område ställs till förfogande för att stödja u-länderna, bör det bli möjligt att när det är motiverat göra mera ingående undersökningar för att kunna lämna information om avsättningsmöjligheter och marknadsförhållanden, som kvalitativt och kvantitativt är särskilt anpassad till u-ländernas behov. När det gäller kontaktförmedlingen bör de ökade resurserna medge att större ansträngningar än hittills kan läggas ned på att hjälpa u-landsexportörer att få bra agenter och goda kunder. Det är viktigt att något dubbelarbete inte uppstår, utan att ett fruktbärande och förtroendefullt samarbete etableras mellan det nya organet och näringslivsorganisationerna till bätnad för u-ländernas exportansträngningar.

Det nya organet föreslås i promemorian tjäna som kontaktpunkt till ITC. Dessa kontakter skall avse konkreta frågor rörande avsättningen av u-landsprodukter på den svenska marknaden. När det gäller projekt som inte direkt berör den svenska marknaden kommer även i fortsättningen SIDA att samarbeta direkt med ITC. Frågor som angår ITC:s verksamhet i övrigt måste liksom hittills handhas av de departement och myndigheter som svarar för utformningen av den svenska handels- och biståndspolitik.

Det torde vara lämpligt att organet träffar en samarbetsöverenskommelse med ITC. Med hänsyn till att ITC är den centrala operativa organisationen för FN:s exportfrämjande verksamhet bör organets kontakter med andra internationella organisationer bli av begränsad omfattning.

Länderkretsen

Det finns flera olika klassificeringar över vilka länder som skall räknas som u-länder. Utvecklingsnivån är också högst varierande. Man kunde av resursskäl tänka sig en begränsning av den länderkrets som bör komma i åtnjutande av det nya organets tjänster till programländerna för det svenska utvecklingssamarbetet eller till de minst utvecklade u-länderna, vilka enligt FN:s definition omfattar 25 länder. I promemorian konstateras emellertid, att detta skulle ge en alltför snäv ram för organets verksamhet. Flertalet av programländerna torde i första hand ha behov av det mera vidsträckta exportfrämjande bistånd som lämnas genom SIDA:s paketprogram inom ramen för de svenska länderprogrammen. De minst utvecklade länderna saknar i de flesta fall elementära kunskaper om exportteknik och marknadsföring och har ett mycket begränsat produkt-

sortiment för export. De behöver därför främst utbildning och hjälp med industrialisering och produktutveckling, frågor som primärt ligger utanför det nya organets verksamhetsområde. För att belysa det ringa behov som de minst utvecklade länderna på kortare sikt kan bedömas ha av det nya organets tjänster nämner promemorian att av de inemot 800 förfrågningar som ITC 1972 mottog inom ramen för sin "Inquiry-Reply Service" kom endast 25 från de minst utvecklade länderna.

Även om någon form av prioritering av resursskäl skulle visa sig behövlig är således enligt promemorian dock en begränsning till enbart programländerna eller de minst utvecklade länderna ej lämplig. Går man utöver dessa båda grupper av länder torde det bli svårt att göra en uppspaltning utan att det uppfattas som en handelspolitiskt diskriminerande åtgärd.

I promemorian föreslås därför att de utomeuropeiska u-länder som ingår i den s. k. 77-gruppen i UNCTAD bör komma i åtnjutande av det nya organets tjänster. Tjänsterna bör vidare stå öppna för Bangladesh, Israel, Mongoliet och Västra Samoa, som alla ingår i den grupp u-länder i UNCTAD som ej tillhör 77-gruppen, samt för Demokratiska Folkrepubliken Korea och Demokratiska Republiken Vietnam. Detta bör även gälla vissa utomeuropeiska områden som står under vissa i-länders överhöghet eller för vilkas utrikesförbindelser dessa svarar. Denna definition ansluter sig mycket nära till den som FN-sekretariatet använder för sina statistiska redovisningar i vad avser u-länderna.

Om det skulle visa sig att de mest utvecklade u-länderna kommer att ta organets tjänster i anspråk i sådan utsträckning att det är till förfång för de mindre utvecklade u-länderna torde man få överväga någon form av prioritering. Promemorian nämner möjligheten till avgiftsbeläggning av vissa tjänster.

Varuområdet

Det kunde ligga nära till hands att tänka sig att det nya organet skulle inskränka sig till att endast främja import av sådana varor som är preferensberättigade eller tullfria på annan grund. Promemorian konstaterar emellertid att detta knappast skulle vara helt realistiskt eller ändamålsenligt.

Inom tulltaxans kapitel 1–24, som omfattar animaliska och vegetabiliska produkter, fetter och oljor, samt produkter av livsmedelsindustri o. d., finns flera varor som även om de inte är preferensberättigade eller tullfria kan vara av intresse för u-landsexportörer. Givetvis måste – innan arbete läggs ned på att utreda de kommersiella avsättningsmöjligheterna etc. för icke preferensberättigade produkter – klarläggas om gällande import-, tull- och skattebestämmelser över huvud möjliggör import. Om dessa bestämmelser inte bedöms utgöra ett oöverkomligt hinder synes skäl knappast kunna anföras – särskilt om import förekommer från andra länder – för att förmena u-länderna stöd av det nya organet.

Vad gäller de varor inom kapitlen 25–99 av tulltaxan som inte är

preferensberättigade har u-länderna särskilt beträffande en del teko-produkter visat sig fullt konkurrenskraftiga med i-landsproducenterna, i vissa fall t. o. m. i så hög grad att särskilda begränsningsåtgärder måst vidtas för att skydda inhemska producenter. I fråga om sådana konkurrenskraftiga produkter kan det ifrågasättas om statligt stöd för att kommersiellt främja importen är behövt eller rimligt. Å andra sidan måste man hålla i minnet att just teko-produkterna är en för många u-länder betydelsefull exportvara. Det skulle därför framstå som en väsentlig inskränkning i den hjälp som organet är avsett att lämna om man från början skulle helt utesluta dessa produkter och andra s. k. begränsningsvaror.

I promemorian föreslås därför, att organet bör vara oförhindrat att stå till tjänst med marknadsinformationer om alla varor utan undantag för någon sektor. Upplysningar om de särskilda problem som råder för de s. k. begränsningsvarorna eller i andra avseenden skall naturligtvis även lämnas. Om några särskilda aktiviteter skulle aktualiseras för att främja importen av begränsningsvaror eller andra varor med särskilda problem, synes det emellertid ändamålsenligt att frågan om och i vilken omfattning sådant stöd skall lämnas får avgöras med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Enligt promemorian bör organet fortlöpande hålla sig orienterat om vilka varor som förorsakar handelspolitiska problem och i förekommande fall samråda med de handelspolitiska instanserna innan beslut fattas om särskilda aktiviteter för att främja exporten till Sverige av sådana varor.

I promemorian framhålls även att det nya organet bör ägna särskild uppmärksamhet åt sådana produkter som främjar den industriella utvecklingen och diversifieringen av produktionen i u-länderna.

Organisation

I promemorian konstateras, att organets arbetsuppgifter omfattar ett nytt fält för statlig verksamhet och att det är svårt att uttala sig om omfattningen av de anspråk på bistånd som framför allt i början kan komma att ställas. Det synes därför välbetänkt att inleda verksamheten i blygsam skala, men efter hand som organet blivit inarbetat ha möjlighet till expansion. Detta förutsätter en flexibel organisation. De få tjänstemännen måste vara väl kvalificerade och komplettera varandra, organet måste kunna repliera på särskild bransch- och fackkunskap inom näringsliv och förvaltning och det måste för speciella behov ha möjlighet att till sig knyta experter eller extra personal eller anlita konsulter.

I ett inledningsskede skulle den fasta personalstyrkan sålunda kunna bestå av en chef, en marknadsförare, tillika ställföreträdande chef, en handläggare, en assistent och en sekreterare.

Höga krav måste ställas på chefens kunskaper om den svenska marknaden, dvs. han/hon bör ha gedigna praktiska, kommersiella erfarenheter i marknadsföringsteknik och goda all-round kontakter inom näringslivet. Viktigt är också att chefen har en allmän erfarenhet av förhållandena i u-länder och förstår att anpassa kunskapsförmedlingen till

mottagarnas referensram. Höga krav på språkkunskaper måste givetvis också ställas. I fråga om ställföreträdaren bör ungefär samma krav gälla om än på något mindre kvalificerad nivå. Det är emellertid viktigt att ställföreträdaren så vitt möjligt kompletterar chefen i fråga om branscherfarenheter, kontaktyta och språkkunskaper. Med hänsyn till den ringa fasta personalstyrkan måste även handläggaren kunna relativt självständigt bistå med informationer om marknadsförhållanden och med kontaktförmedling. Såväl assistenten som sekreteraren måste självständigt kunna handlägga alla på en chefssekreterare ankommande göromål och gemensamt bör de behärska engelska, franska och spanska i tal och skrift.

Med hänsyn till att den fasta personalstyrkan i inledningsskedet föreslås bli mycket begränsad måste organet snabbt kunna anställa extra personal. Vidare måste man räkna med att organet kan behöva temporärt anlitade konsulter och utomstående experter.

För att organet skall kunna bedriva en aktiv importfrämjande verksamhet måste medel ställas till förfogande för att genomföra olika större marknadsföringsprojekt. Sådana projekt kan inbegripa utställningar och mässor eller avse en större marknadsundersökning för en produkt eller produktgrupp av mera allmänt intresse för ett flertal u-länder.

Efter hand som verksamheten kommer i gång torde man ha anledning räkna med en betydande resefrekvens till olika u-länder i samband med genomförandet av projekt. Med hänsyn till att importhandeln inte är koncentrerad till Stockholm måste man även förutse behov av resor inom Sverige.

Promemorian behandlar frågan om organet i viktigare avgöranden skall bistås av en styrelse eller rådgivande nämnd. Det anförs att en rådgivande nämnd från administrativ synpunkt avgjort synes vara att föredra framför en styrelse. Organet bli ju litet och att för dess ledning ha en styrelse förefaller överdimensionerat och tungrovt.

En rådgivande nämnd har vidare den fördelen, att antalet ledamöter inte behöver bli lika begränsat som i en styrelse och olika intressen kan därför lättare beredas plats. Flertalet löpande ärenden i organet kommer att vara av en sådan teknisk natur att varken en styrelse eller ett rådgivande organ torde ha anledning att befatta sig med dem. De frågor som kan aktualiseras för en styrelse eller nämnd torde främst gälla spörsmål om den lämpligaste metodiken för att bistå u-länderna samt planerade projekt. Sådana frågor synes bäst böra dryftas i ett rådgivande organ med bred kontaktyta.

Av dessa skäl föreslås i promemorian att en rådgivande nämnd knyts till organet med uppgift att bistå med upplysningar och synpunkter som kan vara av betydelse för bedömningen av viktigare frågor om verksamhetens inriktning, omfattning och metodik. Frågor av principiell handels- eller biståndspolitisk karaktär skall om de är av större vikt underställas Kungl. Maj:t.

När det gäller nämndens sammansättning synes enligt promemorian ingen tvekan råda om att kommersskollegium och SIDA bör vara

företrädna. Kommerskollegiets deltagande är motiverat med hänsyn till vikten av att de handelspolitiska aspekterna beaktas. SIDA:s representation i nämnden är naturlig med hänsyn dels till verksamhetens nära anknytning till det exportfrämjande bistånd som SIDA bedriver, dels till SIDA:s erfarenheter om u-ländernas problem, dels också till SIDA:s allmänna intresse att nära följa verksamheten vid ett organ som finansieras med biståndsmedel.

Bland andra myndigheter som det kan vara värdefullt att knyta till nämnden märks främst statens jordbruksnämnd. De varor som det nya organet kommer att syssla med utgörs i betydande utsträckning av jordbruksprodukter och livsmedel. I fråga om importen av dessa varor gäller en rad bestämmelser, som sammanhänger med den svenska jordbrukspolitiken eller som har tillkommit för att skydda liv och hälsa. För organet blir det därför av vikt att vara väl förtroget med dessa bestämmelser och ha tillgång till sakkunskap.

Promemorian finner inte någon departementsrepresentation i nämnden nödvändig. De handelspolitiska eller biståndspolitiska frågor som kan aktualiseras torde inte ha en sådan tyngd att de inte väl kan bevakas av kommerskollegium och SIDA.

Enligt promemorian är en så bred näringslivsrepresentation som möjligt önskvärd med hänsyn till behovet av nära samarbete med de organisationer som redan nu sysslar med att bistå utländska exportörer med informationer om den svenska marknaden och med förmedling av affärsförbindelser. I första hand skulle grossistförbundet och handelskamrarna komma i fråga.

En särskild fråga sägs i promemorian vara om även personer som är aktiva inom importhandeln bör ingå i nämnden. Det borde obestriddligen vara en fördel om man inom nämnden kunde få ett direkt kunskapsutbyte med personer som har aktuell praktisk erfarenhet från kommersiell verksamhet med u-länder. Denna fördel måste dock vägas mot den nackdel som kan uppstå om nämnden skulle behöva ta ställning till projekt som kan ha omedelbart intresse ur affärssynpunkt. I promemorian anses det emellertid inte särskilt sannolikt att frågor som kan ha sådan omedelbar betydelse från konkurrenssynpunkt kan komma att diskuteras inom nämnden. Man borde därför inte utesluta att näringslivsorganisationerna även företräds av personer som är aktiva inom importhandeln.

Under sådant förhållande vore det värdefullt om även KF, som har visat ett aktivt intresse för främjande av u-landsimport, blev företrätt i nämnden.

Enligt promemorian är det även naturligt att de löneanställdas intressen representeras i nämnden.

Med hänvisning till de refererade övervägandena föreslås i promemorian att den rådgivande nämnden skulle bestå av åtta ledamöter representerande kommerskollegium, SIDA, statens jordbruksnämnd, grossistförbundet, handelskamrarna, KF, LO och TCO. Till ordförande i nämnden skulle man därutöver välja en person med erfarenhet från verksamhet inom

u-länder och som sysslat med handelsfrämjande uppgifter. Chefen för organet bör vara föredragande i nämnden.

Eftersom handelsdepartementet handlägger ärenden angående handelspolitiskt utvecklingssamarbete och dessutom det nya organets verksamhet i princip är av samma karaktär som den som bedrivs inom handelssekreterarorganisationen, är det enligt promemorian naturligt att handelsdepartementet blir huvudman för det nya organet.

Även om organet är avsett att vara självständigt är det ändå enligt promemorian uppenbarligen rationellt, att det med hänsyn till sin ringa storlek administrativt anknyts till en större myndighet, som utan större belastning kan bistå med administrativ service. En anknytning till kommerskollegium har övervägts men fått avvisas på grund av vissa praktiska svårigheter. Kollegiet kan f. n. inte ställa lokaler till förfogande och ej heller bistå med kassatjänst. I promemorian föreslås att organet i stället administrativt knyts till statsdepartementens organisationsavdelning som har den serviceapparat som här skulle behövas.

Det nya organet innebär ett komplement till den verksamhet som idag bedrivs av privata näringslivsorganisationer för att hjälpa utländska exportörer till rätta på den svenska marknaden och organet kommer säkerligen att få pröva sig fram för att finna de mest effektiva och ändamålsenliga formerna och metoderna för sin verksamhet. Enligt promemorian finns därför all anledning att efter en viss tid göra en allmän utvärdering av verksamheten. Utvärderingen föreslås genomföras efter en försöksperiod om tre år. Detta innebär inte att man i förväg tidsmässigt begränsar organets verksamhet, utan håller frågan öppen till dess resultatet av utvärderingen föreligger.

Organets utgifter under det första verksamhetsåret har i promemorian uppskattats till följande.

Lönekostnader	530 000 kronor
Sjukvård	1 000 kronor
Reseersättningar	70 000 kronor
Lokalkostnader	100 000 kronor
Expenser	225 000 kronor
därav engångskostnader	(135 000) kronor
Projektmedel	300 000 kronor
Summa:	1 226 000 kronor

I promemorian föreslås att kostnaderna finansieras av biståndsmedel genom anslag från tredje huvudtiteln.

Med hänsyn till syftet att ge bistånd till u-länderna bör organets tjänster i princip vara avgiftsfria. Generellt bör gälla att avgift inte tas ut för tjänster till mellanstatliga organisationer och till regeringar eller myndigheter i u-länder. Promemorian nämner emellertid möjligheten att i vissa fall ta ut en avgift av enskilda exportörer, exempelvis i syfte att få ett konkret bevis på att exportören i fråga är allvarligt intresserad. Eftersom svårigheter ofta föreligger för u-landsexportörer att transferera

även obetydliga belopp bör dock andra vägar först provas för att klarlägga intresset.

Vid behandlingen av förfrågningar som kommer in från privata u-landsexportörer finns det också anledning att närmare undersöka företagets ställning och resurser innan något mera omfattande arbete läggs ned på att besvara förfrågningen. Om en sådan undersökning ger ett positivt resultat eller om framställningen stöds av vederbörande lands regering, finns det i allmänhet inte anledning att debitera någon avgift. Vid mera kostnadskrävande insatser kan man naturligtvis överväga att exportören bidrar till täckandet av kostnaderna.

Om det vidare visar sig att organets resurser inte förslår till att möta alla krav på bistånd skulle en viss avgift kunna tas ut av de ekonomiskt bättre rustade u-länderna. På så sätt skulle man kunna åstadkomma en viss styrning av hjälpen till de mest behövande länderna.

Eventuella intäkter bör enligt promemorian inte levereras till statskassan utan komma till användning för speciella biståndsinsatser från organets sida. Sålunda skulle sådana medel t. ex. kunna användas för stipendier till studerande från u-länder som önskar praktisera vid organet.

Det nya organets namn föreslås i promemorian bli "Importkontoret för u-landsprodukter (IKU)".

Remissyttranden

Behovet av ett organ för att stödja u-ländernas exportansträngningar på den svenska marknaden

Det grundläggande syftet med det föreslagna organet för främjande av import till Sverige från u-länderna ifrågasätts inte av remissinstanserna. *Sveriges grossistförbund* anför, att de mycket betydande problemen i samband med import från u-länder av nya produkter kan kräva särskilda stimulansåtgärder. *Svenska handelskammarförbundet* samt *Svenska bankföreningen* och *Sveriges industriförbund* ser det som en riktig åtgärd att söka minska u-ländernas beroende av finansiellt och annat bistånd från i-länderna genom att hjälpa dem att själva tjäna de utländska valutor de behöver.

När det gäller formen för stöd till u-ländernas försäljningsansträngningar på den svenska marknaden finner *TCO* förslaget att inrätta ett särskilt statligt organ väl motiverat. *Lantbrukarnas Riksförbund* ser tillkomsten av ett sådant organ som en naturlig fortsättning av den verksamhet som bedrivs av SIDA för att genom insatser ute på fältet höja u-ländernas allmänna exporttekniska kunnande och förutsättningar att tillverka och avsetta produkter på export. *KF* delar uppfattningen att ett organ som det föreslagna bör inrättas. Genom att fungera som kontaktorgan kan det avsevärt underlätta och stimulera direkta kontakter mellan exportörer i u-länder och importörer i Sverige.

SIDA erinrar om önskvärdheten av att förutsättningarna för en samordnad svensk u-landspolitik utreds. Det svenska biståndet till u-ländernas exportfrämjande verksamhet utgör ett av inslagen i en sådan

politik. Syftet härmed är främst att förstärka och förbättra u-ländernas exportinstitutioner och marknadsföring. Preferensbehandlingen av vissa u-landsvaror utgör ytterligare ett inslag i den svenska u-landspolitiken. Styrelsen anser att det föreslagna organet för importfrämjande verksamhet kan bli ett värdefullt komplement till redan förefintlig svensk verksamhet som syftar till att underlätta u-ländernas exportansträngningar.

Sveriges grossistförbund anför viss tvekan om det principiellt riktiga i att staten genom att etablera ett särskilt organ går in i importverksamheten. Många skäl talar enligt förbundet också för en lösning av problemet med att öka avsättningsmöjligheterna för u-landsprodukter enligt den västtyska modellen, dvs. med statligt stöd till och viss rätt till insyn i den verksamhet, som bedrivs av näringslivets organisationer, främst av det tyska grossistförbundet. Sveriges grossistförbund har emellertid inte något att erinra mot att ett organ inrättas som ett led i en försöksverksamhet.

Svenska bankföreningen och *Sveriges industriförbund* erinrar om att organisationerna konsekvent intagit den principiella ståndpunkten, att den statliga biståndsverksamheten på det exportfrämjande området bör ske på ett allmänt plan, dvs. få formen av åtgärder som ökar u-ländernas förmåga att exportera och konkurrera på alla eller i varje fall ett flertal i-landsmarknader, exempelvis genom stöd till International Trade Centre. U-länderna bör enligt organisationerna också stödjas genom en allmänt liberal handelspolitik och uppmuntras att genom egna ansträngningar utnyttja de exporttillfällen, som en sådan politik skapar. När det gäller åtgärder, som är omedelbart inriktade på att öka importen till Sverige, manar organisationerna till en viss försiktighet på grund av risken för konflikter med svenska produktions- och sysselsättningsintressen. Sådana farhågor förefaller organisationerna särskilt befogade i nuvarande ekonomiska situation. De pekar på påfrestningarna på Sveriges betalningsbalans till följd av energikrisen och de enligt deras mening skärpta riskerna för försvagad industriell utveckling och ökad arbetslöshet. Mot bakgrund härav ifrågasätter de om detta är ett lämpligt tillfälle att upprätta ett särskilt svenskt organ för att främja u-ländernas export.

Sveriges handelsagents förbund är tveksamt till om så kostsamma åtgärder behöver vidtas som inrättandet av ett sådant organ som föreslås i promemorian. Förbundet vill i stället föreslå att man knyter an till förbundets verksamhet och ställer ekonomiska medel till förfogande för en utvidgning, bl. a. när det gäller marknadsundersökningar och besök i u-länderna. Förbundet pekar även på behovet av undervisning och information för dem som arbetar för u-ländernas export. För att exporten från u-länderna ska kunna ökas i någon väsentlig omfattning måste enligt förbundets mening en bättre ordning komma till stånd när det gäller att fullgöra leveransåtaganden så att importören och handelsagenten kan känna större trygghet för att affärerna även från exportörernas sida handläggs på ett sätt som överensstämmer med västerländsk uppfattning.

Arbetsuppgifter

SIDA ansluter sig till den i departementspromemorian formulerade målsättningen för det nya organet. Styrelsen betonar, att organet bör ges en praktisk verksamhetsinriktning som gör det möjligt för det att genomföra angivna uppgifter. Styrelsen framhåller, att organet bör koordinera sin verksamhet med de svenska näringslivsorganisationer som biträder bl. a. u-länderna med kontaktförmedling och information om den svenska marknaden. Organet bör komplettera det stöd som dessa organisationer och affärsbankerna lämnar.

Statens jordbruksnämnd betonar, att en klar distinktion måste göras mellan å ena sidan organets informations-, bistånds- och förmedlingsverksamhet och å andra sidan de policy-funktioner som ankommer på andra myndigheter. Organet ska uppenbarligen inte, framhåller nämnden, agera t. ex. i förhållande till internationella organisationer på annat sätt än att det i aktuella fall förmedlar uppgifter om faktiska förhållanden såsom tullar, importavgifter, kvoterings etc. Diskussioner om modifikationer eller avskaffande av existerande regleringar eller handelshinder bör överlåtas till de härför ansvariga myndigheterna.

KF framhåller, att det nya organets arbete inte bör inriktas på att bygga upp en reguljär kommersiell verksamhet mellan u-länderna och Sverige i konkurrens med de affärskontakter som förefinns eller kan väntas bli etablerade i framtiden. Detta behöver emellertid inte enligt *KF*'s uppfattning avhålla organet från att ta egna initiativ, såsom t. ex. olika slag av marknadsundersökningar för produkter som bör kunna importeras från ett u-land. Genom nära kontakter med näringslivets organisationer kan organet enligt *KF*'s uppfattning på ett betydelsefullt sätt och med en relativt begränsad insats komplettera exportörernas ansträngningar att avsätta sina produkter på den svenska marknaden.

Svenska handelskammarförbundet samt *Svenska bankföreningen* och *Sveriges industriförbund* understryker, att ett nära och förtroendefullt samarbete mellan organet och näringslivets organisationer är en förutsättning för att verksamheten skall kunna leda till resultat. Organisationerna finner det rimligt att det nya organet i huvudsak fungerar som en koordinerande enhet. Det praktiska importfrämjande arbetet -- brevfrågningar, kontakter, besök, handledning, marknadsinformation m. m. -- skulle däremot i huvudsak utföras av de olika organisationer inom näringslivet, främst grossistförbundet och landets handelskamrar, som redan nu handlägger sådana uppgifter och som besitter nödvändig erfarenhet, kontakter med företagen etc. Bankföreningen och industriförbundet påpekar dessutom att industriförbundet och dess branschföreningar med fördel kan kontaktas när det gäller råvaror till industrin. Om direkta förbindelser mellan tillverkare och förbrukare kan knytas är detta ofta bättre än att gå omvägen via grossister.

Sveriges grossistförbund anför, att organet bör bli ett aktivt centrum till företagens och importorganisationernas konkreta hjälp när det gäller att öka och diversifiera den svenska importen från u-länderna. Organet

bör därvid tilläggas vissa övergripande och samordnande funktioner, vilka bör utformas så att de stimulerar till fortsatta och fördjupade ansträngningar inom näringslivet. Det bör uppdras åt näringslivet att ha om hand en viss del av den importfrämjande verksamheten. Arbetsfördelningen mellan förbundet och det nya organet bör regleras genom avtal.

Svenska bankföreningen och *Sveriges industriförbund*, *Svenska handelskammarförbundet* samt *Sveriges grossistförbund* finner det naturligt och ändamålsenligt att organet i sin verksamhet aktivt utnyttjar näringslivets kunskaper och erfarenheter av marknadsföring av u-landsvaror. Organet bör därför ges ekonomiska resurser att från företag och näringsorganisationer beställa marknadsundersökningar, bistå vid u-länders deltagande i mäss- och utställningsarrangemang etc. Handelskammarförbundet menar att organet bör undvika att i egen regi genomföra alltför omfattande och djuplodande marknadsundersökningar.

En primär uppgift för det nya organet anser *Svenska handelskammarförbundet* vara att utbilda u-ländernas representanter i Sverige och samarbeta med dem. Ett annat viktigt arbetsområde gäller mässor och utställningar samt symposier, kurser och seminarier för u-landsrepresentanter.

Sveriges grossistförbund framhåller, att det nya organet i sin verksamhet kommer att behöva omfattande och breda kontakter med den svenska importmarknaden. Det är erfarenhetsmässigt och generellt sett inte möjligt att basera en verksamhet ägnad att öka u-ländernas export enbart på några få utvalda, större importföretag. Förbundet betonar, att organet i fråga om urval av svenska affärsparter också måste vinnlägga sig om största möjliga opartiskhet. Mindre och medelstora importföretag har genom större smidighet och anpassningsförmåga många gånger bättre förutsättningar att aktivt främja en marknadsföring av u-landsvaror. Förbundet pekar på dagligvaruområdet som en sektor där det ofta kan vara nödvändigt att utnyttja specialiserade, vanligen mindre importföretag för introduktion och försäljningsstödjande verksamhet.

Kommerskollegium delar den i promemorian uttryckta uppfattningen, att organet till att börja med i regel får inskränka sig till att lämna endast översiktliga data eller upplysningar. Organets kapacitet i ett inledande skede får i hög grad ses i relation till de resurser det ges för att lägga ut uppdrag till näringsorganisationer och konsulter.

LO anser, att organet i sin aktiva uppsökande verksamhet i första hand bör vända sig till offentligt eller kooperativt drivna företag i u-länderna. Man bör vidare undvika att organets kapacitet låses genom att dess tjänster tas i anspråk av dotterföretag till företag från i-länderna. Dessa multinationella företag bör själva bekosta sin marknadsföring.

Sveriges grossistförbund och *kommerskollegium* behandlar frågan om det nya organets direkta engagemang i affärsförhandlingar. *Grossistförbundet* anför, att organet om så fordras bör kunna ingripa praktiskt i varje fall i större affärer och medverka till sådana villkor och förutsättningar i olika avseenden, att en affär verkligen kommer till stånd. Bl. a. kan aktualiseras en viss rådgivning i prisfrågor. Förbundet anser det

dessutom vara av stor vikt att organet aktivt kan medverka i reglering av tvister och reklamationer. Även om organet inte kan påta sig något juridiskt ansvar i en affär det förmedlar har det ett moraliskt ansvar för att den genomförs friktionsfritt. *Kommerskollegium* förmodar, att det i praktiken inte alltid blir så lätt att kringgå ansvarsfrågan med konstaterandet att något juridiskt ansvar inte föreligger. Man torde få räkna med att organet ofta dras in i långtgående engagemang, vilket lätt kan leda till ömtåliga situationer, exempelvis i tvistefrågor där organet förväntas uppträda som medlare. Kollegiet anser att sådana krav kan bli svåra att avvisa. Det är därför enligt kollegiets mening angeläget att det av organets instruktion eller på annat sätt klart framgår, att verksamheten inte får vara av sådan art att ett juridiskt ansvar kan uppstå.

Beträffande den i departementspromemorian angivna uppgiften att bistå med handledning framhåller *kommerskollegium* att man sannolikt får räkna med en stor efterfrågan på personlig handledning i alla faser av försäljningsarbetet. Kollegiet menar att handledningens omfattning och inriktning bör klarläggas med hänsyn till bl. a. organets resurser.

Kommerskollegium anför vidare, att det finns anledning att undersöka den ström av förfrågningar som i dag kommer in till näringslivsorganisationerna i syfte att få fram hur stor andel som är kommersiellt intressanta. Kollegiet ställer också frågan hur det nya organet skall välja ut förfrågningar för djupare individuell behandling och vilka samarbetsrutiner med näringslivsorganisationerna som krävs i samband därmed. Kollegiet förmodar, att organets medverkan främst kommer att aktualiseras i sådana fall där ett spontant intresse från svensk importhandel saknas. Det förefaller kollegiet angeläget att i ett tidigt skede klargöra på vilka villkor näringslivet kan vara berett medverka för att i dessa fall finna svenska köpare.

Förhållande till SIDA, näringslivsorganisationer m. fl.

SIDA framhåller, att organets verksamhet bör ses som ett komplement till det svenska exportfrämjande bistånd som styrelsen handhar. Styrelsen förutsätter att såväl organets syften som styrelsens exportfrämjande bistånd främjas av ett samarbete mellan organet och styrelsen.

Näringslivets organisationer stryker i sina yttranden under uttalandet i promemorian om betydelsen av ett nära och förtroendefullt samarbete mellan dem och det nya organet. *Svenska handelskammarförbundet* redogör för den verksamhet som inom landets handelskamrar bedrivs för att öka u-ländernas möjligheter att exportera till Sverige. Förbundet slår fast att det nya organets huvuduppgift bör vara av samordnande natur, men finner på detta stadium inte anledning gå in på utformningen av eventuella samarbetsavtal mellan organet och handelskamrarna.

Sveriges grossistförbund anför, att för det praktiskt kommersiella biståndet bör vara vägledande att utvecklingen mot en ökad handel skall växa fram på ett naturligt sätt. Arbetet på att främja u-landshandeln bör därför i görligaste mån följa samma grundprinciper som gäller för att

utveckla den internationella handeln i allmänhet. Detta innebär helt naturligt, fortsätter förbundet, att tyngdpunkten måste ligga hos företagen och deras organisationer. Ett omfattande och ömsesidigt samarbete mellan det nya organet och inte minst grossistförbundet blir därför nödvändigt. Organets verksamhet måste ges en sådan gestaltning, att en naturlig samverkan uppstår. Dubbelarbete i förhållande till på området redan etablerade aktiviteter bör undvikas.

Dessa samarbetsfrågor bör enligt förbundet lösas i detalj i samband med att det nya organet upprättas. Bland aktiviteter som även fortsättningsvis bör handhas av näringslivsorganisationerna nämner förbundet förmedling av brevinformation till u-länderna om den svenska marknaden och om lämpliga affärsförbindelser samt vissa speciella projekt beträffande enskilda u-länder.

Det kan förväntas att det nya organet efter hand i allt större utsträckning kommer att kontaktas av internationella organisationer som ITC, av myndigheter i u-länderna liksom deras beskickningar i Sverige samt av enskilda företag och exportorganisationer i u-länderna. I den mån sådana kontakter är av kommersiell natur framhåller *Sveriges grossistförbund* att handläggningen bör ske i nära samråd med förbundet enligt en överenskommen rutin.

Kommerskollegium påpekar, att det nya organet kommer att ha nära kontakt med ITC i praktiska frågor. Kollegiet delar promemorians uppfattning att organet inte skall ha någon policyfunktion, men framhåller att det genom sina kontakter får en erfarenhet som måste få göra sig gällande då man från svensk sida tar ställning till ITC:s verksamhet.

Sveriges grossistförbund erinrar om att nära kontakter under senare år etablerats mellan förbundet och ITC. Förbundet finner det emellertid naturligt att det nya organet framdeles blir ITC:s kontaktorgan i Sverige. Samtidigt bör dock sådana kontakter mellan förbundet och ITC kunna upprätthållas som är betingade av förbundets självständiga handläggning av förfrågningar, marknadsundersökningar, vissa större projekt m. m.

Länderkretsen

Kommerskollegium har inga särskilda invändningar mot den länderkrets som i promemorian föreslås komma i åtnjutande av det nya organets tjänster. Någon fastläsning av länderkretsen bör dock inte ske. Kollegiet finner vidare den i promemorian diskuterade avgiftsbeläggningen för mer utvecklade u-länder lämplig om belastningen på organets tjänster blir för stor.

LO finner däremot avgiftsbeläggning vara ett tveksamt förfarande. Organet bör i stället i sin egen uppsökande aktivitet i första hand ta kontakt med företag inom de länder som prioriteras i biståndssamarbetet samt i övrigt länder som hör till de minst utvecklade. På detta sätt kan man styra utnyttjandet av organets tjänster utan att utesluta behandling

av spontant inkomna förfrågningar om bistånd från företag i andra länder.

SIDA erinrar om att FN:s generalsekreterare i samband med uppföljningen 1973 av den internationella utvecklingsstrategin framhållit att det mest brådskande behovet vore att förbättra exportprestationerna hos de 40 procent av u-länderna vilkas export i fasta priser ökade med mindre än fem procent per år. För det fall val kommer att behöva göras mellan förfrågningar från olika länder anser styrelsen att nämnda grupp av länder och särskilt de minst utvecklade av dem bör prioriteras. Det förefaller styrelsen mindre lämpligt att som det föreslås i promemorian begränsa efterfrågan genom att avgiftsbelägga organets tjänster. Detta skulle kunna motverka en sådan önskvärd länderinriktning.

Statskontoret finner det svårt att på grundval av promemorians synpunkter lägga fast några tillräckligt klara principer vad gäller uttagandet av avgifter. Det är därför enligt kontoret motiverat att tills vidare avstå från avgifter.

Varuområdet

Kommerskollegium, statens jordbruksnämnd, LO, Lantbrukarnas riksförbund samt *Svenska bankföreningen* och *Sveriges industriförbund* stryker under promemorians uttalande att det nya organet fortlöpande bör hålla sig orienterat om vilka varor som förorsakar handelspolitiska problem och i förekommande fall samråda med de handelspolitiska instanserna innan beslut fattas om särskilda aktiviteter för att främja exporten till Sverige av sådana varor. Jordbruksnämnden och Lantbrukarnas Riksförbund utgår från att uttalandet även avser varor där jordbruks- och fiskeripolitiska problem är involverade.

KF ansluter sig till uppfattningen att organet bör ägna särskild uppmärksamhet åt sådana produkter som främjar den industriella utvecklingen och diversifieringen av produktionen i u-länderna. *SIDA* knyter denna synpunkt till den länderkrets på vilken styrelsen anser organets tjänster bör inriktas.

Kommerskollegium, statens jordbruksnämnd, KF och *Lantbrukarnas riksförbund* ansluter sig till promemorians förslag att det nya organet bör vara oförhindrat att stå till tjänst med marknadsinformationer om alla varor utan undantag för någon sektor. *Kommerskollegium* vill ej utesluta risken att organet råkar i besvärliga situationer gentemot u-länder i fall där exportansträngningar med stöd av biståndsåtgärder ej kan fullföljas eller ge resultat av handelspolitiska skäl. Att inför den risken helt utesluta biståndsinsatser som exempelvis information om marknadsförhållanden och avsättningsmöjligheter finner emellertid kollegiet inte motiverat. Behov av stöd får förutses ständigt föreligga från bl. a. nya exportländer och nytillträdande exportörer. Kollegiet finner det dock angeläget att organet samtidigt klargör för exportören att tillväxten på den svenska marknaden i sådana fall är begränsad.

Statens jordbruksnämnd anför, att organet inte bör ta initiativ eller stimulera till en ökad försäljningsaktivitet på den svenska marknaden om det kan befaras att en konflikt härigenom skulle uppstå i förhållande till t. ex. den förda jordbruks- eller fiskeripolitiken. Nämnden anser det dock inte vara en framkomlig väg att begränsa varuområdet till endast preferensberättigade eller av andra skäl tull- eller avgiftsfria varor. En sådan begränsning skulle sannolikt göra ett mycket negativt intryck på u-länderna. Om sålunda organets verksamhetsfält i princip bör omfatta hela varuområdet, anser nämnden det samtidigt viktigt, att de handelspolitiska och i förekommande fall jordbruks- och fiskeripolitiska förut-sättningarna klarläggs innan avsättningsmöjligheterna tas upp till prövning. Lantbrukarnas riksförbund instämmer i dessa jordbruksnämndens synpunkter.

Det bör enligt *Svenska bankföreningen* och *Sveriges industriförbund* klart sägas ut att begränsningsvaror och andra som särskilt känsliga ansedda varor inte bör omfattas av importfrämjande åtgärder. Även *Svenska handelskammarförbundet* finner det rimligt att begränsningsvaror inte omfattas av organets importfrämjande åtgärder.

Sveriges grossistförbund anför i detta sammanhang att biståndssynpunkter i större utsträckning än hittills bör vägas mot industripolitiska och sysselsättningsaspekter då importbegränsande ingrepp övervägs. Det synes förbundet rimligt att det nya organet får framföra synpunkter i begränsningsfrågor.

Organisation

Promemorian föreslår att till det nya organet knyta en rådgivande nämnd tillstyrks av flertalet remissinstanser. *Kommerskollegium* anser dock vikten av en handelspolitisk styrning på tidigt stadium kräva en beslutande nämnd. *Riksrevisionsverket* ifrågasätter behovet av en rådgivande nämnd, eftersom organet inte skall ha policyuppgifter utan fungera som ett serviceorgan. Enligt verket bör de erforderliga kontakterna med myndigheter och organisationer kunna bättre tillgodoses i mindre institutionaliserad form.

Kommerskollegium framhåller önskvärdheten av att en rådgivande nämnd hålles så begränsad som möjligt till antalet medlemmar. Kollegiet antyder också möjligheten att för vissa uppgifter utse ett arbetsutskott inom nämnden.

SIDA understryker att u-ländernas intressen bör ges en stark representation i organet.

I remissyttrandena förs fram ett antal önskemål om utvidgning av den rådgivande nämnden utöver de åtta i promemorian föreslagna representanterna. *Statens jordbruksnämnd* sätter i fråga om med hänsyn till jordbruksprodukternas betydelse i sammanhanget inte även Lantbrukarnas riksförbund bör beredas möjlighet vara företrätt i den rådgivande nämnden.

Lantbrukarnas riksförbund erinrar om att en mycket betydande del av importen från u-länderna redan nu utgörs av jordbruksprodukter och att man har anledning vänta att organets marknadsfrämjande tjänster i hög grad kommer att ägnas importen av sådana produkter. Med hänsyn härtill hemställer riksförbundet i egenskap av näringsorganisation att det bereds tillfälle utse representant i nämnden. Riksförbundet ifrågasätter dessutom om med hänsyn till bestämmelserna om importen av livsmedel inte även statens livsmedelsverk borde representeras i nämnden.

Svenska bankföreningen och *Sveriges industriförbund* utgår från att sakkunskap och erfarenheter beträffande u-landsexport till Sverige bör vara det helt avgörande för den rådgivande nämndens sammansättning. I enlighet härmed anser organisationerna att det i nämnden också bör ingå en representant för industrin och en för bankerna. Dessa personer bör kunna tillföra nämnden värdefulla kunskaper och erfarenheter rörande två för u-landsexportörer ytterst viktiga sektorer av det svenska näringslivet. Om det inte skulle anses önskvärt att öka antalet ledamöter utöver föreslagna åtta, anser organisationerna att företrädarna för industri och bankväsen med fördel skulle kunna ersätta de föreslagna representanterna för LO och TCO.

Svenska handelskammarförbundet menar att sakkunskap och erfarenheter av frågor rörande import till Sverige bör vara helt avgörande för nämndens sammansättning. I nämnden bör därför lämpligen förutom handelskamrarna och grossistförbundet ingå även representanter för mässväsendet, handelsagenterna, industrin och bankerna.

Sveriges handelsagents förbund anser med hänsyn till handelsagentkårens erfarenhet av affärer med u-länderna det felaktigt att inte låta någon representant för förbundet ingå i nämnden.

Synpunkter på den i promemorian föreslagna administrativa anknyttningen av det nya organet till statsdepartementens organisationsavdelning har lämnats av några remissinstanser. *SIDA* anser, att organet som det föreslås i promemorian bör ges en självständig ställning och att det med hänsyn till sin ringa storlek bör administrativt knytas till annat lämpligt organ.

Riksrevisionsverket ansluter sig till uppfattningen att organets begränsade storlek motiverar att det knyts till en redan befintlig myndighet. Enligt verket föreligger starka skäl för att knyta organet till kommerskollegium. De skäl som i promemorian anförs för att administrativt knyta organet till statsdepartementens organisationsavdelning synes verket knappast relevanta. *Statskontoret* anser, att det finns anledning att sätta i fråga den föreslagna formen för verksamheten med en fristående myndighet, som får viss administrativ service från statsdepartementens organisationsavdelning. Praktiska skäl talar mot bildandet av ett fristående organ med så begränsad personalstyrka. I stället bör verksamheten enligt statskontoret knytas till någon befintlig myndighet. Statskontoret finner att en anknytning till kommerskollegium eller *SIDA* framstår som huvudalternativ. Kontoret har om än med tvekan funnit övervägande skäl

tala för att verksamheten blir en uppgift för kommerskollegium. *Svenska handelskammarförbundet* finner inte de i promemorian redovisade skälen för en anknytning till statsdepartementens organisationsavdelning ha tillräcklig tyngd för att det skall vara motiverat att skilja organet från de myndigheter med vilka det rimligen måste ha ett intimt samarbete, nämligen kommerskollegium och SIDA. Det synes förbundet naturligt att organet knyts i första hand till kommerskollegium.

SIDA finner det sannolikt att organet inom sig inte kan inrymma all den specialkunskap som krävs för mera omfattande marknadsundersökningar. Konsulter kommer att behöva anlitas för sådana uppgifter. Med hänsyn härtill finner styrelsen att budgetposten "projektmedel" torde behöva uppgå till lägst 500 000 kronor under organets första verksamhetsår.

Det i promemorian föreslagna namnet på det nya organet, "Importkontoret för u-landsprodukter", tillstyrks av *Lantbrukarnas riksförbund*. *Statens jordbruksnämnd* finner att ordet importkontor möjligen kan inge föreställningen att det rör sig om en affärsdrivande enhet och för därför som alternativ fram "Byrån för u-landsimport".

Departementschefen

Sverige har inom FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD) och andra internationella organisationer aktivt verkat för lösningar på problem som möter u-länderna i deras exportansträngningar. Vi har medverkat i försöken att genom råvaruavtal nå en större stabilitet i u-ländernas exportinkomster. Genom det allmänna preferenssystemet har tullåttnader införts för u-landsprodukter i flertalet industriländer. Det svenska preferenssystemet innebär tullfrihet för industriprodukter, med undantag för några känsliga varor inom textil-, konfektions-, sko- och lädersektorerna, samt för vissa jordbruksprodukter. I de nya multilaterala handelsförhandlingar som man inom GATT beslutat inleda har Sverige betonat vikten av att u-ländernas intressen särskilt beaktas.

Från svensk sida har i flera sammanhang hävdats, att bristfällig marknadsföring är ett av de allvarligaste hindren för u-ländernas exportutveckling. Dessa länder saknar i allmänhet information om avsättningsmöjligheter på olika marknader, utbildat exportfolk och effektiva exportorganisationer, centralt och i företagen. Deras varor är ofta till kvalitet och utformning inte anpassade till efterfrågan på olika marknader.

Såsom den största enskilda bidragsgivaren till UNCTAD/GATT:s Internationella handelscentrum (ITC), har vi markerat den vikt vi fäster vid behovet att bygga upp och förstärka u-ländernas marknadsföringskapacitet. ITC:s och andra internationella organisationers exportfrämjande bistånd till u-länderna har emellertid i huvudsak varit inriktat på åtgärder i u-länderna. Ett behov föreligger av ett kompletterande stöd till u-ländernas försäljningsansträngningar på de enskilda industriländernas

marknader. U-länderna själva har bl. a. vid den tredje sessionen med FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD III) framfört önskemålet att detta kompletterande stöd ges i den formen att industriländerna upprättar nationella kontaktpunkter till vilka u-landsexportörer kan vända sig för att få hjälp med information om marknaderna och förmedling av kontakter med importörer.

Mot denna bakgrund har inom handelsdepartementet upprättats en promemoria (Ds H 1973:5) angående inrättandet av ett organ för främjande av import till Sverige från u-länderna. I promemorian föreslås, att ett statligt organ inrättas för det angivna ändamålet. Promemorian har remissbehandlats.

De näringslivsorganisationer som inom ramen för sin allmänna verksamhet främjar importen från u-länder har redovisat omfattningen och innehållet i detta arbete. Uppgifterna har ställts samman i promemorian. Det är min uppfattning att dessa organisationer gör en värdefull insats för att informera om försäljningsmöjligheterna på den svenska marknaden. Promemorians sammanställning ger emellertid också grund för bedömningen att utrymme finns för ytterligare insatser både vad avser antalet förmedlade kontakter mellan exportörer i u-länder och svenska importörer och den individuella behandling som ägnas de enskilda ärendena.

Efterfrågan på marknadsinformation och kontaktförmedling ökar i takt med att man i u-länderna blivit alltmer medveten om exportens och exportfrämjandets stora betydelse och bygger upp sin kapacitet på området. Även ITC:s uttalade avsikt att i möjlig mån lägga över sin informationstjänst avseende enskilda industrilandsmarknader på dessa länder själva medför en ökad efterfrågan.

U-ländernas behov av stöd i försäljningsansträngningarna på den svenska marknaden ifrågasätts inte av remissinstanserna. Flertalet tillstyrker eller godtar också att ett sådant stöd ges genom ett särskilt statligt organ. Svenska bankföreningen och Sveriges industriförbund sätter dock i fråga om detta är ett lämpligt tillfälle att upprätta ett särskilt svenskt organ för att främja u-ländernas export. De pekar på den s. k. energikrisens inverkan på vår betalningsbalans och de enligt deras mening skärpta riskerna för en försvagad industriell utveckling och ökad arbetslöshet. Enligt min mening ger den s. k. energikrisen inte anledning ompröva stödet till u-ländernas exportansträngningar. De som drabbats hårdast av oljeprishöjningarna är just det flertal av u-länderna som inte har egna ojetillgångar.

Sveriges handelsagenters förbund föreslår som alternativ till ett statligt organ att man knyter an till förbundets verksamhet och ställer medel till förfogande för en utvidgning av densamma. Jag finner inte detta lämpligt. Även grossister, handelskamrar, affärsbanker och enskilda konsulter förmedlar information och kontakt med den svenska importmarknaden. Framför allt skulle ett sådant förfarande inte tillgodose en väsentlig punkt i u-ländernas önskemål på detta område, nämligen att ha en central kontaktpunkt att vända sig till då de önskar information om vår marknad.

Mot bakgrund av u-ländernas önskemål och konstaterade behov av stöd i sina försäljningsansträngningar på den svenska marknaden förordar jag alltså att ett särskilt statligt organ inrättas för detta ändamål.

Det nya organet skall enligt promemorian ha till syfte att öka u-ländernas exportintäkter och bidra till deras utveckling. Organets arbetsuppgifter skall bestå i att till u-landsexportörer lämna information och handledning om de kommersiella avsättningsmöjligheterna och marknadsförhållandena i Sverige samt förmedla kontakter med den svenska marknaden och med svenska företag.

Remissinstanserna har i allmänhet ingen invändning mot denna beskrivning av arbetsuppgifterna. Sveriges grossistförbund, Svenska handelskammarförbundet, Svenska bankföreningen och Sveriges industriförbund föreslår dock att organet även skall ha en samordnande funktion. De tre sistnämnda organisationerna finner det vidare rimligt, att det praktiska importfrämjande arbetet även efter det nya organets upprättande i huvudsak utförs av de olika organisationer inom näringslivet som redan nu handlägger sådana uppgifter. Grossistförbundet anser det naturligt att uppdraga åt näringslivet att ha hand om vissa delar av det praktiska arbetet.

Jag finner förslaget att ge det nya organet en samordnande roll intressant. Den torde kunna åstadkommas genom en ömsesidig informationsgivning. Organets verksamhet får emellertid inte begränsas till enbart samordning. Det finns enligt min uppfattning anledning understryka att ett aktivt och självständigt arbete från dess sida är en förutsättning för framgång. Det bör ha frihet att utnyttja alla tillgängliga kanaler för att främja u-ländernas export till den svenska marknaden. Verksamheten skall givetvis, som framhållits i departementspromemorian och som också flera av remissinstanserna understrukit, bedrivs i ett nära och förtroendefullt samarbete med näringslivets organisationer.

Jag ansluter mig sålunda till promemorians formulering av organets allmänna målsättning och arbetsuppgifter. Frågan om samordning och arbetsfördelning mellan det nya organet och berörda näringslivsorganisationer torde få lösas parallellt med att erfarenhet av verksamheten erhålls.

Jag finner det lämpligt att organet i enlighet med promemorians förslag får tjäna som svensk kontaktpunkt till ITC i konkreta frågor rörande avsättning av u-landsprodukter på den svenska marknaden. Med hänsyn till att ITC är den centrala operativa organisationen för FN:s exportfrämjande verksamhet bör organets kontakter med andra internationella organisationer bli av begränsad omfattning. Frågor som angår ITC:s verksamhet i övrigt måste liksom hittills handhas av de departement och myndigheter som svarar för utformningen av den svenska handels- och biståndspolitik.

Ett par remissinstanser berör frågan om det nya organets engagemang i enskilda affärsförhandlingar. Grossistförbundet anser, att organet får ett betydande moraliskt ansvar för att affärer som kommit till stånd genom dess förmedling genomförs friktionsfritt. Organet bör därför enligt förbundet medverka även vid reglering av eventuella tvister och reklama-

tioner. Kommerskollegium framhåller att det torde bli svårt för organet att avvisa krav på sådan medverkan. Jag är väl medveten om organets ömtåliga ställning i situationer av denna typ. Det måste emellertid göras klart för både u-landsexportörer och svenska köpare att organet endast fungerar som förmedlare och rådgivare och inte kan ta på sig något juridiskt ansvar för affärsavtal.

LO anför, att organet i sin aktiva uppsökande verksamhet i första hand bör vända sig till offentligt eller kooperativt drivna företag i u-länderna och undvika att kapaciteten låses genom att dess tjänster tas i anspråk av dotterföretag till företag i i-länderna. För att fylla sin uppgift kan organet enligt min mening inte vara begränsat till offentliga eller kooperativa företag. Jag finner det vidare osannolikt att de multinationella företagen skulle ha behov av det stöd som här avses. Skulle ändå i enstaka fall sådana anspråk ställas torde dessa, i de prioriteringar som med hänsyn till organets ringa kapacitet kan behöva göras, komma naturligt att avvisas. Det är emellertid uppenbart att organet inte har praktiska möjligheter att i varje enskilt fall klarlägga ägandeförhållandena.

Jag förordar, att den länderkrets som bör komma i åtnjutande av det nya organets tjänster definieras i enlighet med promemorians förslag, vilket inte väckt någon erinran från remissinstanserna. Tjänsterna bör sålunda stå öppna för de utomeuropeiska u-länder som ingår i den s. k. 77-gruppen i UNCTAD. Vidare bör Bangladesh, Israel, Mongoliet och Västra Samoa som alla ingår i den grupp u-länder i UNCTAD som ej tillhör 77-gruppen samt Demokratiska Folkrepubliken Korea och Demokratiska Republiken Vietnam kunna ta organets tjänster i anspråk. Detta bör även gälla vissa utomeuropeiska områden som står under vissa i-länders överhöghet eller för vilkas utrikesförbindelser dessa svarar.

Denna definition ansluter sig mycket nära till den som FN-sekretariatet använder för sina statistiska redovisningar i vad avser u-länderna. En förteckning över de länder och områden som f. n. täcks av definitionen torde få fogas som *bilaga* till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Härutöver bör, där så är lämpligt, exportörer från områden som kontrolleras av befrielseörelser kunna ta organets tjänster i anspråk. Detta innebär inte något ställningstagande till berörda områdens internationella status.

För den händelse de områden som nämnts ovan vinner självständighet bör de ha samma möjlighet som tidigare att ta organets tjänster i anspråk.

I promemorian har nämnts möjligheten att ta ut en avgift av de mera utvecklade u-länderna i syfte att få till stånd en viss styrning av hjälpen till de mest behövande länderna om detta skulle visa sig nödvändigt av kapacitetsskäl. Kommerskollegium finner detta vara ett lämpligt förfarande, medan LO, SIDA och statskontoret har invändningar. LO föreslår, att organet i stället i sin egen uppsökande aktivitet i första hand tar kontakt med företag inom de länder som prioriteras i utvecklingssamarbetet och i övrigt länder som hör till de minst utvecklade. SIDA föreslår att de u-länder vilkas export ökat långsammast och särskilt de

minst utvecklade bland dem skall prioriteras.

Den uppsökande verksamhet organets begränsade resurser medger bör i första hand ta sikte på de mest behövande u-länderna. Erfarenheterna under organets inledande verksamhetsår torde få visa vilket behov av andra styrmetoder som kan aktualiseras. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att med ledning därav ta ställning till om avgifter eller andra metoder skall tillämpas.

Frågan om det varuområde som skall beröras av organets tjänster har i departementspromemorian noga övervägts, särskilt beträffande jordbruks- och livsmedelsindustriprodukter samt s. k. begränsningsvaror och andra som särskilt känsliga ansedda varor. I fråga om jordbruks- och livsmedelsindustriprodukter framhålls i promemorian att det innan arbete läggs ned på att utreda de kommersiella avsättningsmöjligheterna givetvis måste klarläggas om gällande import-, tull- och skattebestämmelser över huvud möjliggör import. Om dessa bestämmelser inte bedöms utgöra ett oöverkomligt hinder anses skäl knappast föreligga att förmena u-länderna stöd från det nya organet — särskilt om import från andra länder förekommer. När det gäller teko-produkter och andra s. k. begränsningsvaror inom tulltaxans kapitel 25—99 har u-länderna visat sig fullt konkurrenskraftiga med i-landsproducenterna. Det kan när det gäller sådana produkter sättas i fråga om statligt stöd för att främja importen är behövligt eller rimligt. Promemorian pekar dock på dessa produkters stora betydelse för många u-länder. Det skulle framstå som en väsentlig inskränkning i den hjälp organet är avsett att lämna om man från början skulle helt utesluta dessa produkter. Organet bör därför enligt promemorian vara oförhindrat att stå till tjänst med marknadsinformationer om alla varor utan undantag för någon sektor. Upplysningar om de särskilda problem som råder för begränsningsvarorna eller i andra avseenden skall dock naturligtvis lämnas.

Svenska handelskamarförbundet, Svenska bankföreningen och Sveriges industriförbund hävdar att begränsningsvaror och andra känsliga varor generellt bör undantas från organets importfrämjande åtgärder. Jag vill med anledning härav hänvisa till ovan refererade överväganden och stryka under vad som sagts i promemorian om att organet fortlöpande bör hålla sig orienterat om vilka varor som förorsakar handelspolitiska problem och i förekommande fall samråda med de handelspolitiska instanserna innan beslut fattas om mer direkt importfrämjande åtgärder för sådana varor. Denna samrådsskyldighet bör naturligtvis gälla även varor där de handelspolitiska problemen är jordbruks- eller fiskeripolitiskt betingade.

I fråga om varuutvalet vill jag slutligen framhålla att särskild uppmärksamhet, som anförs i departementspromemorian, bör ägnas åt sådana produkter som kan anses främja den industriella utvecklingen och diversifieringen av produktionen i u-länderna.

På grundval av de överväganden som redovisats i promemorian finner jag det lämpligt att det nya organet i viktigare frågor om verksamhetens inriktning, omfattning och metodik bistås av en rådgivande nämnd. Om principiella utrikes-, handels- eller biståndspolitiska frågor av större vikt

kommer upp skall de underställas Kungl. Maj:ts prövning. Nämnden bör bevaka handels- och biståndspolitiska aspekter av organets verksamhet samt företräda sakkunskap i marknadsföring samt konsument- och löntagarintressen. I promemorian föreslås att i nämnden skall ingå företrädare för kommerskollegium, SIDA, statens jordbruksnämnd, Sveriges grossistförbund, handelskamrarna, KF, LO och TCO. Därutöver skall en ordförande utses av Kungl. Maj:t. I remissyttrandena har föreslagits att även representanter för affärsbankerna, handelsagenterna, industrin, Lantbrukarnas riksförbund, mässväsendet och statens livsmedelsverk skulle ingå i nämnden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till nämndens sammansättning och meddela närmare föreskrifter för dess verksamhet.

Med hänvisning till organets begränsade storlek sätter statskontoret i fråga promemorians förslag att ge organet ställning som en självständig myndighet. Kontoret förordar att verksamheten i stället blir en uppgift för kommerskollegium. Enligt min mening skiljer sig organets uppgifter på ett avgörande sätt från kommerskollegiets verksamhet. Det måste dessutom kunna fatta självständiga beslut och arbeta under eget namn. Jag finner därför promemorians förslag vara det mest ändamålsenliga. Jag anser vidare att organet i administrativt hänseende bör anknytas till någon befintlig myndighet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om detta.

Jag räknar med behov av medel för en chef vid organet samt därutöver för två handläggande tjänstemän, en assistent och ett biträde. Organet måste kunna repliera på särskild bransch- och fackkunskap inom näringsliv och förvaltning och det måste för speciella behov ha möjlighet att till sig knyta experter eller extra personal eller anlita konsulter. Jag finner det därför naturligt att en speciell budgetpost avsätts för projektmedel. Den har i promemorian uppskattats till 300 000 kronor för det första verksamhetsåret. Enligt min mening är detta ett lämpligt belopp.

Även promemorians uppskattning av övriga kostnader kan jag i huvudsak godta. Totalt räknar jag med att organets utgifter under ett första verksamhetsår kan komma att uppgå till drygt en miljon kronor. Verksamheten torde kunna inledas den 1 januari 1975, varför kostnaden budgetåret 1974/75 skulle bli ca hälften av angivna belopp. Medel har reserverats i årets statsverksproposition under tredje huvudtiteln.

Organets tjänster skall sålunda bekostas av biståndsmedel och i princip vara avgiftsfria. Promemorian nämner dock möjligheten att ta ut smärre avgifter, förutom i syfte att styra verksamheten till de mest behövande länderna också som ett medel att utröna om ett allvarligt intresse ligger bakom en förfrågan samt i samband med mera kostnadskrävande insatser. Som jag förut anfört bör det ankomma på Kungl. Maj:t att närmare överväga riktlinjer för avgiftsuttagande och ge erforderliga föreskrifter härom. Redan nu torde dock kunna fastställas, att avgift inte skall tas ut för tjänster till mellanstatliga organisationer eller till regeringar och myndigheter i u-länderna.

Organet blir en statlig myndighet för vilken offentlighetsprincipen kommer att gälla. Det kan dock från bl. a. konkurrenssynpunkt vara väsentligt med någon form av sekretesskydd för de företag som berörs av verksamheten. Utländska företag skyddas redan i viss grad av 3 § sekretesslagen, vars räckvidd dock är begränsad. Kungl. Maj:t torde emellertid med stöd av 21 § sekretesslagen kunna förordna om sekretess för handlingar i ärenden varmed organet har att ta befattning.

Den i promemorian föreslagna utvärderingen efter organets tre första verksamhetsår finner jag vara väl motiverad. Det är fråga om ett nytt fält för statlig verksamhet, och de insatser jag här har förordat har sålunda karaktären av försöksverksamhet.

När det slutligen gäller organets namn förordar jag promemorians förslag "Importkontoret för u-landsprodukter" (IKU).

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna att ett organ med uppgift att främja import till Sverige från u-länder inrättas enligt de riktlinjer som jag har förordat.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

*Bilaga***Länder och områden enligt på s. 26 angivna definition¹**

<i>Länder</i>	
Afghanistan	Demokratiska Folk-
Algeriet	republiken Korea
Argentina	(Nordkorea)
Bahrain	Republiken Korea
Bangladesh	(Sydkorea)
Barbados	Kuwait
Bhutan	Laos
Bolivia	Lesotho
Botswana	Libanon
Brasilien	Liberia
Burma	Libyen
Burundi	Madagaskar
Centralafrikanska Republiken	Malawi
Chile	Malaysia
Colombia	Maldiverna
Costa Rica	Mali
Cuba	Marocko
Dahomey	Mauretanien
Dominikanska Republiken	Mauritius
Ecuador	Mexico
Egypten	Mongoliet
Ekvatorialguinea	Nepal
Elfenbenskusten	Nicaragua
El Salvador	Niger
Etiopien	Nigeria
Fiji	Oman
Filippinerna	Pakistan
Förenade Arabemiraten	Panama
Gabon	Paraguay
Gambia	Peru
Ghana	Qatar
Guatemala	Rwanda
Guinea	Saudiarabien
Guyana	Senegal
Haiti	Sierra Leone
Honduras	Singapore
Indien	Somalia
Indonesien	Sri Lanka
Irak	Sudan
Iran	Swaziland
Israel	Syrien
Jamaica	Tanzania
Jordanien	Tchad
Kamerun	Thailand
Kenya	Togo
Khmerrepubliken	Trinidad och Tobago
Folkrepubliken Kongo	Tunisien
	Uganda

¹ Läget 1973

Uruguay	Falklandsöarna och beroende områden
Venezuela	Franska Polynesien
Demokratiska Republiken Vietnam	Franska territoriet Afar och Issa
(Nordvietnam)	French Southern and Antarctic territories
Republiken Vietnam	Gilbert- och Elliceöarna
(Sydvietnam)	Grenada
Västra Samoa	Guam
Arabrepubliken Yemen	Hongkong
(Nordjemen)	Johnston- och Sandöarna
Demokratiska Folkrepubliken Yemen	Midwayöarna
(Sydjemen)	Montserrat
Zaire	Nederländska Antillerna
Zambia	Niue
Övre Volta	Nya Hebriderna
	Nya Kaledonien och beroende områden
	Papua Nya Guinea
<i>Områden</i>	Pitcairn
Antigua	Salomonöarna
Amerikanska Jungfruöarna	Seychellerna
Amerikanska Samoa	St. Helena och beroende områden
(inkl. Swain's Island)	St. Kitts-Nevis-Anguilla
Bahamas	St. Lucia
Belize	St. Pierre och Miquelon
Bermuda	St. Vincent
British Indian Ocean Territories	Surinam
Brittiska Jungfruöarna	Tokelauöarna
Brunei	Trust Territory of the Pacific
Caymanöarna	Islands
Comorerna	Turks- och Caicosöarna
Cooköarna	Wakeön
Dominica	Wallis- och Futuna-öarna

